

Stanovisko Združenia chovateľov rýb na Slovensku ku kampani KAPRIE PEKLO, vedenú občianskym združením HUMÁNNY POKROK.

Občianske združenie Humánný pokrok s pôvodným názvom Vegánske hody (2014 -2017) majú v úvode svojej internetovej stránky uvedené toto:

Poslanie

Sme hlasom zvierat, bránime ich slobodu a budujeme udržateľný svet bez krutosti.

Vízia

Svet, v ktorom sa ľudia správajú zodpovedne k životnému prostrediu a nežijú na úkor zvierat.

Hodnoty

Sloboda – Každá živá bytosť má právo rozhodovať o svojom živote a prežiť ho plnohodnotne.

Rovnosť – Všetci obyvatelia a obyvateľky Zeme majú právo zdieľať jej bohatstvo, bez rozdielu.

Udržateľnosť – Zodpovednosť za riešenia, ktoré chránia životy a planétu aj pre budúce generácie.

Na prvý pohľad, je to snád' myslené úprimne. Bohužiaľ po podrobnej analýze celej ich agendy a verejne dostupných materiálov a mediálnych vystúpení, sa nedá ubrániť pocitu, že sú to všetko len účelovo vedené kampane. Hlavným ukazovateľom úspešnosti ich činnosti a vedených kampaní sú financie, končiace na ich účte v podobe darov, grantov, verejných zbierok, príspevkov... Ak ich včas nezastavíme, kto prevezme zodpovednosť za rozsah škôd spôsobených na našej spoločnosti, vnucovaním svojich predstáv o stravovacích návykoch? Kde berú to sebavedomie, hraničiace s drzosťou a presadzujú svoj názor pomocou lží a poloprávd ?

Vo svojich výročných správach sa netaja svojimi zvrátenými predstavami - cieľmi o stravovaní ľudstva, ktoré by nezahŕňalo žiadne živočíšne produkty. Mäso, mlieko, vajcia, med... Toto sa snažia docieľiť snahami o zníženie DPH na rastlinné produkty a zvýšenie DPH na živočíšne produkty. Verejne priznávajú svoj zámer o znížení hospodárskych stimulov pre živočíšnu výrobu a zastavenie dotácií pre živočíšnu výrobu (príloha č.2). Bohužiaľ, alternatívne riešenia uplatniteľné v praxi pre svoje vízie nemajú.

Je nutné uviesť, že sa momentálne viac a viac ozýva a tlačí do popredia ďalšia skupina „ochrancov a spasiteľov“ rastlinnej ríše. Aj títo tvrdia, že rastliny cítia bolesť! Majú tzv. neuronálny systém tvorený rastlinnými vláknami. Tím vedcov z univerzity v Tel Avive objavil, že niektoré rastliny vydávajú vysokofrekvenčný tiesňový zvuk, keď sú vystavené environmentálnemu stresu!!! Takže, ak si aj títo aktivisti budú rovnako agresívne a tvrdohlavo presadzovať svoje postoje a názory a budú úspešní, ako si ľudia budú zabezpečovať prísun potrebných živín pre svoje telo? Dokážeme sa stotožniť so skutočnosťou, ktorá z týchto „učení“ vyplýva, že 300 000 ročný vývoj človeka dnešného typu s očnými zubmi a žľníkom na štepenie živočíšnych tukov bol omyl?

Opodstatnenosť jednej zo svojich kampaní „Kaprie peklo“, Humánný pokrok o.z. opiera okrem iných tvrdení, aj o **Správu o vývoji trhu s rybami a podmienkach predaja živých kaprov RYBA NA SUCHU** (príloha č.1).

Po dôkladnom preštudovaní a prečítaní hore spomenutej „práci“ *Ryba na suchu* musíme konštatovať, že tento produkt siedmich autorov (Barbara Bagiová, Miroslava Roháčová, Alexandra Kukumbergová, Martin Smrek, Michal Scholtz, Kristína Tomanková a Nikola Oravcová) nie je a nemôže byť správou. Správa je totižto základným žánrom spravodajstva a mala by byť aktuálna, vecná, presná, úplná, spoľahlivá, pravdivá a citovo neutrálna. Z týchto vymenovaných prívlastkov „správa“ RYBA NA SUCHU nespĺňa ani jeden.

Takže, aké informácie sa v tejto správe čitateľ dozvie?

Hneď v úvode na strane 2. v prvom odseku druhá veta znie. „*Predaj vianočného kapra je v našom blízkom regióne pevnou súčasťou vianočnej tradície*“. S touto vetou sa nedá nesúhlasiť. Mnoho historikov a etnológov vo svojich štúdiách uvádzajú, že Vianočné tradície sú zdrojom najintenzívnejších zážitkov jednotlivcov i spoločnosti. Tradície a rituály sú pre kultúru pokrmom a žiadna spoločnosť, by si bez nich nemohla udržať svoju identitu. Ide tiež o intenzívny pocit vlastnej totožnosti, ktorý jedinec prežíva so svojou komunitou. Latinské označenie ryba - *ICHTHYS* pochádza z gréčtiny, kde takisto slovo *ichthys* označuje rybu. Toto slovo sa skladá z počiatočných písmen slovného spojenia - *Iesus Cristos, Theu Yios, Soter* (Ježiš Kristus, Syn Boží, Spasiteľ). Keď boli kresťania v prvom storočí n. l. prenasledovaní Rimanmi, používali rybu k označovaniu miest na stretnutie, alebo k rozlíšeniu spojencov od nepriateľov. Keď kresťan stretol na ulici cudzinca, nakreslil do hlíny jeden z oblúkov ryby. Pokiaľ cudzinec dokreslil druhý, oba veriaci vedeli, že sú v dobrej spoločnosti. Je zrejmé, že ryba bola hlavným pokrmom pri oslavách narodenia Krista.

Autori tejto správy (na strane 20. v prvom odseku) toto spochybňujú, keď čitateľovi podsúvajú myšlienku zrodu tradície vianočného kapra vďaka komunistickému propagande. Nad touto snahou kapra konzumentom sprotiviť, sa čitateľ so základnými znalosťami dejepisu musí pousmiať. Je zaujímavé a zarážajúce, že túto tradíciu, vzhľadom na svoj nepriateľský postoj ku kresťanstvu a cirkvi ako takej, presadzovali a naviazali na dátum oslavujúci narodenie Krista a nie v spojitosti z narodením Marxa, Engelsa, Lenina, oslavou Veľkej Októbrovej Socialistickej Revolúcie, alebo iných dôležitých dátumov spojených s komunistickou propagandou.

V tom istom odseku na strane 2 na konci sa uvádza, že táto správa obsahuje **mená maloobchodných spoločností na Slovensku, ktoré v posledných 12 mesiacoch prijali na Slovensku transparentné záväzky ukončiť predaj živých kaprov**. Áno deje sa to, ale maloobchodné reťazce nevedeli k zrušeniu predaja živých rýb humánne dôvody, ale ekonomické. Predaj živých rýb je náročný na technické a personálne zabezpečenie. Z týchto dôvodov sa ponížuje požadovaný zisk z predaja.

Chovatelia rýb tu boli už pred začiatkom pôsobnosti zahraničných obchodných reťazcov a boli účastní pri ich počiatočných snahách predávať živé ryby. Toto narážalo na nedostatočné technické vybavenie a neodborný prístup managerov rozhodujúcich o samotnom predaji rýb. Vidina vysokého zisku a nezvládnutie množstva objednaných rýb, hlavne v predvianočnom období, často viedla k strate a nie k požadovanému finančnému efektu.

K očividnému nezvládnutiu predaja živých rýb došlo v roku 2008 v Banskej Bystrici, obchodným reťazcom TESCO. Keď si zodpovedný za predaj živých rýb 21. decembra uvedomili, že množstvo objednaných rýb už nie je možné do 24. decembra predať a ani to nie je možné technicky zvládnuť, vyhlásili „AKCIU“ a ryby predávali - rozdávali za 1 Sk za kus. Toto neuvážené rozhodnutie viedlo v nasledujúcich rokoch k situácií, keď zákazníci v tomto regióne čakali do poslednej chvíle na „AKCIU“ a obchod zo živými rybami sa stal nepredvídateľný a kapor, ako tovar - potravina, bol v očiach zákazníkov dehonestovaný. Toto viedlo k postupnému rušeniu predaja živých kaprov pred obchodnými domami TESCO aj v iných okresoch a regiónoch. Bolo to v období, keď o. z. Humánný pokrok ešte nevedlo kampaň KAPRIE PEKLO.

Obchodnému reťazcu LIDL, je takisto nemožné uveriť, že jeho rozhodnutie podporiť túto kampaň je na základe ich tvrdení, že chcú zastaviť vystavovanie kaprov krutému zaobchádzaniu. Ak by toto ich tvrdenie bolo pravdivé a úprimné, tak by sa na pulloch tohto obchodného reťazca nesmeli objavovať zmrazené kapry dovážané z Ruska, ktoré sú lovené deštruktívnymi metódami do žiabrových sieti. Do tejto siete sa ryba „obesi“ a zachytená, buď za žiabrové oblúky (viečka), alebo iné časti tela od vysilenia uhynie, alebo sa udusí. Ak je toto v súlade s ich tvrdeniami dodržovania welfare rýb, tak sa dá ťažko rozumieť tomuto pokryteckému prístupu a zákazník musí byť týmto prístupom zmätený.

Na strane 3, v druhom odseku je veta „*Ryby sú zabíjané v najväčších počtoch spomedzi všetkých stavovcov na Zemi*“. Je to logické, dokonca odôvodnenie tohto tvrdenia je aj v prvom odseku na strane 3. „*Ryby tvoria 60 % všetkých druhov stavovcov na našej planéte a približne 3 miliardy ľudí sa buď spolieha alebo je priamo závislé na konzumácii rýb*“.

Na strane 3 v druhom odseku je veta. „*Dnes však z najnovších vedeckých poznatkov vieme, že naše domnienky o emočných, fyziologických či iba zmyslových kapacitách rýb sú veľmi významne vzdialené od skutočnosti, nakoľko sú takmer vždy úplne vyvrátené*“. Veta je zmätočná a nie je jasné, čo s ňou autori chceli povedať.

Na strane 3 je veta, ktorá samostatne tvorí štvrtý odsek. „*Až približne od roku 2000 sa začalo vedecké skúmanie rýb spojené s dopĺňaním dovtedajších poznatkov.*“ Tak ako aj iné vety v texte, aj táto veta nemá logiku a prvá časť vety spochybňuje časť druhú.

Výskumný ústav rybársky a hydrobiologický vo Vodňanoch oslávil v roku 2021 -100 rokov od svojho vzniku. Nie je jediný na svete a ani v Európe. Tak isto rybárske vzdelávanie ma už viac ako sto ročnú tradíciu jak na Slovensku, tak aj v bývalom Československu. Školstvo je prepracované, produkuje odborníkov z učňovským, stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním. V roku 1808 Henrich Dávid Wilckens na Lesníckom ústave Baníckej akadémie v Banskej Štiavnici zaradil medzi odborné predmety aj rybníkárstvo. Prvé knižné diela o rybách pochádzajú zo starovekej Číny z polovice prvého tisícročia p.n.l.. Aristoteles (4. st. p.n.l.) sa vo svojom diele "*O vzniku zvierat*" zaoberá rybami, ako osobitnou skupinou v ríši stavovcov a prináša mnoho poznatkov o ich anatómii, rozmnožovaní a správaní.

Základné poznatky o prežívaní rýb.

„Ryby dokážu cítiť bolesť a prežívať utrpenie. Podobne ako sa u vtákov dokázalo vnímanie bolesti, je dokázané, že ryby cítia bolesť rovnako ako cicavce, a slúži im na to podobná časť mozgu zvaná pallium, akú nájdeme aj u vtákov 5,6,7,8.“

PÁLLIUM – Koncový mozog (tiež veľký mozog, *telencephalon*) tvorí u človeka najväčšiu časť centrálnej nervovej sústavy (CNS), a takisto u ostatných cicavcov. Vývojovo je to najmladšia časť CNS. Skladá sa z dvoch pologulí (hemisfér), ktoré sú prepojené (*corpus callosum*). Povrch koncového mozgu je prekrytý plášt'om - *pállium*, ktorý je tvorený mozgovou kôrou (*cortex cerebri*). Pallium neslúži na vnímanie bolesti.

Tento odstavec je veľmi odvážne a neuvážené tvrdenie. V prípade, že by si autori tejto „správy“ dôkladne naštudovali práce na ktoré sa odvolávajú v texte, tak by nemohli dospieť k tak jednoznačnému tvrdeniu. Tieto svoje tvrdenia však spochybňujú častým používaním slova PODOBNE. Ani v jednej s nimi spomenutých prác sa nenachádza veta, že ryby cítia bolesť rovnako ako cicavce. Totižto pripisovať kauzálnu (príčinnú) funkciu niečomu, čo nie je objektívne pozorovateľné (vedomie, pocity, bolesť, stres) často vedie k falošným záverom. Pripisovanie mentálnych stavov komplexným systémom (akým je človek, ľudská bytosť) je najľahší spôsob ako danej problematike porozumieť. Preto slova ako „bolesť“, „strach“, „utrpenie“, „vedomie“ používame k popisu a vyjadreniu našich vlastných a cudzích (ľudských) duševných stavov. Pokiaľ ide o iné živočíchy (stavovce) ako sú ľudia, a platí to hlavne u rýb nemôžeme používať slová „vedomie“ a „bolesť“ rovnakým spôsobom, pretože nevieme, či ryba môže myslieť, a ak môže, čo si myslí. Toto je najdôležitejší bod - moment pre pochopenie celej problematiky. Akonáhle pochopíme ľudské vedomie, môžeme začať hľadať odpovedajúci systém v mozgoch iných zvierat, vrátane rýb.

Autori tejto správy interpretujú mnohé literárne a informačné zdroje podľa svojich zbožných prianí alebo predpokladov, čo ryby dokážu. Pokiaľ sa predpokladá, že ryby majú komplexnú mentálnu schopnosť, potom existuje tendencia, že je tu ponechaný priestor pre špekulácie interpretovať výsledky experimentov na podporu svojho predpokladu. Potrebujeme vedieť omnoho viac o fungovaní rybieho mozgu aby sme mohli dôjsť k záveru, že určitý typ chovania implikuje zložité mentálne procesy.

Týchto skutočností sú si vedomí zrejme aj tvorcovia NARIADENIA RADY (ES) č.1099/2009 z 24. septembra 2009 o ochrane zvierat počas usmrcovania (príloha č.4). Toto nariadenie rád cituje aj riaditeľ o. z. Humánny pokrok, Martin Smrek v diskusných reláciách v rôznych médiách. Osvojil si však len čl. 3 odst. 1 kapitoly II Všeobecných požiadaviek, kde sa uvádza, že „Počas usmrcovania a súvisiacich úkonov sa zvieratá ušetria akejkoľvek bolesti, strachu, alebo utrpenia, ktorým sa dá vyhnúť.“

Toto je samozrejme z pohľadu chovateľov rýb v poriadku a nik to nespochybňuje. Je nutné však upozorniť na ďalšie ustanovenia tohto nariadenia:

odst. 2) *Aj za najlepších dostupných technických podmienok môže usmrcovanie zvierat spôsobiť týmto zvieratám bolesť, úzkosť, strach alebo iný druh utrpenia. Určité úkony súvisiace s usmrcovaním môžu byť stresujúce a každá technika omračovania má určité nedostatky.*

odst. 6) *Odporúčania týkajúce sa chovaných rýb nie sú zahrnuté do tohto nariadenia z dôvodu potreby ďalšieho vedeckého stanoviska a ekonomického zhodnotenia v tejto oblasti.*

odst. 11) *Ryby sa od suchozemských zvierat podstatne fyziologicky líšia a chované ryby sa zabíjajú a usmrcujú za veľmi odlišných podmienok, najmä pokiaľ ide o proces kontroly.*

Výskum omračovania rýb je okrem toho oveľa menej rozvinutý ako v prípade iných hospodárskych druhov. Na ochranu rýb počas ich usmrcovania by sa mali stanoviť samostatné normy. Ustanovenia uplatniteľné na ryby by sa preto mali v súčasnosti obmedziť na kľúčovú zásadu. Ďalšie iniciatívy Spoločenstva by mali vychádzať z vedeckého hodnotenia rizík pri zabíjaní a usmrcovaní rýb vypracovaného EFSA a s prihliadnutím na spoločenské, hospodárske a administratívne dosahy.

odst. 14) *V prípade poľovníctva alebo rekreačného rybolovu sú podmienky usmrcovania veľmi odlišné od podmienok usmrcovania hospodárskych zvierat a na poľovníctvo sa vzťahujú osobitné právne predpisy. Je preto vhodné vyňať usmrcovanie zvierat uskutočňované v súvislosti s poľovníctvom alebo rekreačným rybolovom z rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia.*

odst. 15) *Protokol (č. 33) zdôrazňuje potrebu rešpektovať pri formulovaní a vykonávaní politik Spoločenstva okrem iného v oblasti poľnohospodárstva a vnútorného trhu legislatívne alebo administratívne ustanovenia a zvyky členských štátov súvisiace najmä s náboženskými rituálmi, kultúrnymi tradíciami a regionálnym dedičstvom. Je preto vhodné vyňať z rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia kultúrne podujatia, v prípade ktorých by dodržanie požiadaviek na dobré podmienky zvierat negatívne ovplyvnilo samotný charakter daného podujatia.*

odst. 16) *Kultúrne tradície navyše súvisia so zdedeným, ustáleným alebo zvykovým spôsobom myslenia, konania alebo správania, ktorý v skutočnosti zahŕňa koncept niečoho odovzdaného alebo získaného od predkov. Prispievajú k upevneniu dlhodobých sociálnych väzieb medzi generáciami. Ak tieto činnosti neovplyvňujú obchod s výrobkami živočíšneho pôvodu a nie sú motivované výrobnými účelmi, je vhodné vyňať usmrcovanie zvierat uskutočňované počas takýchto podujatí z rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia.*

Posledný odsek str. 3 a posledný odsek str. 4:

„Schopnosť učiť sa a využitie pamäte u rýb bolo taktiež testované. V testoch zisťovali, či sú ryby schopné naučiť sa vyhnúť bolestivým stimulom alebo situáciám. Tieto štúdie následne potvrdili, že ryby majú pamäť, a aj schopnosť rozumieť, učiť sa a spoznávať. Zrak rýb dokáže rozpoznať UV žiarenie. Toto videnie im umožňuje rozpoznať ryby vo svojom húfe, ktoré ľudské oko postráda. Ryby majú na rozdiel od nás nepredstaviteľne pestrejší svet - vidia jasnejšie a pestrejšie farby ako my. Ryby dokážu rozoznať ľudské tváre a rozpoznať ich. Dokážu teda zistiť, kto pre nich nie je hrozbou, ak sa o ne stará.“

Sú to irelevantné informácie, nesúvisiace z danou problematikou nepotrebné komentovať.

Strana 4 Bolesť

Bez ohľadu na nejednoznačnosť výsledkov vedeckého skúmania, či ryby majú vedomie a či pociťujú bolesť, sa k nim chovatelia rýb chovajú tak, ako keby bolesť a stres nepociťovali. Je to rybárska česť, zásada ,etika a nevyhnutnosť, pevne spojená so samotným chovom rýb. Dôkazom toho je veľké množstvo odbornej literatúry s kapitolami pojednávajúcimi špeciálne o šetrnom a ohľaduplnom zaobchádzaní s rybami pri všetkých nevyhnutných manipuláciách od ranných štádií rýb až po ich tržnú (konzumnú) veľkosť. To znamená, počas výteru, v priebehu inkubácie ikier, ich následnému liahnutiu, pri vysadzovaní do odchovných zariadení a rybníkov, pri prevádzaní zooveterinárnych opatrení a liečení, pri premiestňovaní, transporte atď.

Strana 5, Tretí odsek

„Prežívanie emócií potvrdil aj výskum na tzv. “rybách čističoch”. Tieto ryby majú špeciálnu stratégiu kŕmenia poskytovaním služieb iným druhom, označovaným ako klienti. Ich kŕmenie spočíva v odstránení odumretej kože, ektoparazitov, infikovaného tkaniva z

povrchu tela či žiabrových komôr. U klientov týchto rýb bol sledovaný, a následne pokusom potvrdený pocit uvoľnenia, relaxácie a zníženia stresu v prípade ak boli ryby očistené spôsobom podobným hladeniu.“

Porovnanie s prvým odsekom strana 4, Bolesť.

„Kapor má ako bahenná ryba, ktorá toho veľa na dne rybníkov nevidí, dobre vyvinutú takzvanú bočnú čiaru¹⁴. Je to orgán, vďaka ktorému vie citlivo vnímať okolie svojho tela, a dokáže sa vďaka nej aj orientovať v tme¹⁵. Preto sú pre kapra dotyky rúk či podberákov bolestivé, a mohli by sme to prirovnať k bolesti, akú by človek pocítil pri tlačení predmetom do oka. A pri predaji živých rýb dochádza k opakovanej manipulácii.“

V „správe“ je dvojakým spôsobom podsúvaná citlivosť povrchu rýb. V prvom prípade (odseku) spôsobuje dotyk rybám pocit uvoľnenia relaxácie a zníženia stresu. V druhom prípade (odseku) im spôsobuje bolesť. Prirovnanie pocitov ryby v podberáku, alebo pri dotyku rúk, s pocitmi človeka ktorému tlačíme predmetom do oka je veľmi zvláštne a silne tendenčné.

Strana 6, Prvý a druhý odsek

Navyše, Americká veterinárna lekárska asociácia (AVMA) vo svojich odporúčaniach v súvislosti s eutanáziou zvierat napísala:

„Domnienky, že reakcia rýb na bolesť predstavuje iba jednoduchý reflex, boli vyvrátené štúdiami, čo demonštrujú elektrickú aktivitu predného a stredného mozgu v reakcii na zmyslovú stimuláciu a jej odlišnosti od nociceptorovej stimulácie. Učenie a využitie pamäte u rýb bolo zistené v testoch, kde sa ryby mali naučiť vyhnúť sa bolestivým stimulom a situáciám. Tieto štúdie následne potvrdili u týchto živočíchov ako pamäť, tak aj schopnosť rozumieť, učiť sa a spoznávať.“

Autori sa odvolávajú na AVMA - American Veterinary Medical Association (Americká veterinárna lekárska asociácia) a na 121 stranový dokument pojednávajúci o eutanázií rôznych zvierat. O odporúčania amerických vedcov v diskusných reláciách sa s obľubou a teatrálnou vážnosťou opiera aj riaditeľ o.z. Humánný pokrok Martin Smrek. Zrejme nevie, že Bernard Rollin, hlavný autor dvoch amerických federálnych zákonov upravujúcich úľavu od bolesti u zvierat píše, že výskumníci si až do 80.rokov neboli istí, či zvieratá pociťujú bolesť a veterinári vyštudovaní v USA pred rokom 1989 sa učili bolesť zvierat jednoducho ignorovať. Pri svojich interakciách s vedcami a ďalšími veterinármi bol Rollin pravidelne vyzývaný, aby „dokázal“, že zvieratá sú vedomé a aby poskytol „vedecky prijateľné“ dôvody pre tvrdenia že cítia bolesť.

Pán Smrek nazýva naše vianočné tradície, spojené s konzumáciou kapra spracovaného v domácom prostredí a všetko to, čo tomu predchádza a k tomu patrí, barbarstvom. Ako sa dá nazvať potom pohľad na kapra a zaobchádzanie s ním v USA? Tu je kapor nežiaduci - invázny druh, lovený aj pomocou lukov a kuší „športovými“ rybármi. Tento spôsob lovu nedáva rybe, žiadnu šancu a na zvýraznenie „humánneho“ postoja miestnych obyvateľov k tejto rybe, končia na záhradách ako hnojivo.

Americkí zoológovia bojujú proti kaprovi a federálna a štátne vlády vyčlenili a minuli na „boj“ s kaprom milióny dolárov. Hromadné zabíjanie kapra vypuklo v USA v roku 2009

a trvá dodnes. Používajú sa metódy omračovania elektrickým prúdom alebo hromadné otravy. Američania sa boja, že ak by sa z riečnych tokov dostal do Veľkých jazier, spôsobil by ešte väčšiu katastrofu. Američania kapry považujú za podradnú rybu a kúpiť sa dajú len v čínskych obchodoch. To dosť komplikuje situáciu Európanom žijúcim v Amerike, hlavne pred Vianocami. Možno však nastal čas, aby sa Američania zamysleli, a na Vianoce vymenili moriaka za kapra so zemiakovým šalátom.

Alebo nám pán Smrek podsúva vedecké odporúčania amerických vedcov, aby tak prejavil náklonnosť k svojim donorom, ktorí majú nepochybne k tejto vyspelej a na humánnych základoch založenej krajine blízko? (Zdroj a množstvo financií Humánneho pokroku na jednotlivé roky - príloha č.2 a č. 7).

Strana 6, odsek Zrak

„Ryby majú oproti nám nepredstaviteľne lepšie videnie. Ich svet vnímajú cez tzv. tetrachromatické videnie, na rozdiel od nášho trichromatického, vďaka čomu je ich svet omnoho zaujímavejší. Znamená to, že majú širšie viditeľné spektrum a vidia pestrejšie farby ako my. Mnohé ryby dokonca vidia aj UV žiarenie, ktoré ľudské oko nedokáže zachytiť.“

O zraku rýb nás už autori „správy“ informovali a tak ako na strane č. 4, ani tieto „dôkazy“ nesúvisia s podsúvanými „problémami“. U rôznych druhov rýb, je zrak rôzne vyvinutý. Sú ryby, ktoré obývajú jaskyne a nemajú vyvinuté oči vôbec a sú druhy rýb, ktoré majú dokonalosť zraku odstupňovanú podľa prostredia kde žijú a spôsobu akým žijú.

Strana 6, Prečo kapor?

Na túto otázku nemožno nájsť odpoveď v celej „správe“. Nie je zrejmé, na čo chceli autori touto otázkou upozorniť, prípadne upútať čitateľa. Je nespočetné množstvo iných druhov rýb, určených na ľudskú konzumáciu, ktoré sa chovajú podľa zvládnutých chovateľských postupov a mnoho druhov rýb, ktoré sa lovia na tieto účely vo voľnej prírode, či už v sladkých alebo slaných vodách. Nemožno nespomenúť lov rýb, ktoré sú následne spracovávané na rybiu múčku, ktorá je významný komponent pre krmné zmesi mnohých hospodárskych aj spoločenských zvierat. Je veľké množstvo rôznych druhov rýb sladkovodných, morských, brakických, ktoré sa „tešia“ veľkej obľube a pozornosti športových rybárov na celom svete, ktoré slúžia na ukojenie ich potrieb. Takže? Prečo kapor?

Nasleduje zmätočný odsek o pôvode kapra a histórii jeho rozšírenia z Ázie do Európy, doplnený o jeho stravovacie návyky. Aj tento odsek plní jediný účel, tak ako mnoho iných. A to, aby správa bola v predstavách autorov v dostatočnom rozsahu, čo sa im podarilo na úkor odbornosti a zlej štylistickej úrovne.

Strana 6, Posledné dva odseky

„Najnáročnejšie obdobie pre kapra je v raných štádiách vývoja jedincov. Tak ako aj iné mláďatá, aj malé kapry sú veľmi citlivé na držanie stabilných podmienok prostredia. V tomto štádiu sú však v chovoch premiestňované z liahňového rybníka do sádok či priamo do rybníkov.“

Je to nevyhnutnosť hospodárskeho chovu kapra, ktorá je dokonalo zvládnutá. Nie je

pravda, že sú premiestňované „z liahňového rybníka do sádok“. Neznalosť autorov chovu kapra.

„Kapry sú vo všeobecnosti schopné prežiť vo vodách s nízkou hladinou kyslíka, avšak s výnimkou prvých mesiacov života. Čo sa týka dobrých životných podmienok zvierat, výsledky hodnotenia rizika zistili, že nedostatok kyslíka je jeden z najdôležitejších negatívnych faktorov pre všetky štádiá života kaprov.“

Touto zmätočnou vetou zrejme chceli autori upozorniť na samozrejmosť, že nedostatok kyslíka je pre všetky zvieratá negatívnym faktorom.

„V rybníkoch však dochádza k závažnému vyčerpaniu kyslíka bežne koncom leta pri vysokých teplotách.“

Toto je všeobecne známa skutočnosť všetkým chovateľom kapra. Dokážu sa s ňou vysporiadať, aj chovatelia a následne aj kapry.

Strana 7, Trh s kaprom vo svete

Na strane 3, v kapitole 1, Prečo ryby? autori uvádzajú, že celosvetovo sa ročne vyloví a spotrebuje 109 000 000 ton rýb ročne. (100%)

Na strane 7 autori uvádzajú, že z tohto celkového spotrebovaného množstva rýb pripadá na kapra 4 000 000 ton ročne. (3,66 % z celkovej spotreby rýb na svete)

Na strane 10 autori uvádzajú, že výška produkcie kapra v štátoch európskej únie je 65 716 ton ročne. (0,06 % z celkovej spotreby rýb na svete)

Ak sa „oprieme“ o zmätočné údaje autorov ich správy a budeme sa chcieť dozvedieť koľko kaprov na Slovensku vlastne to „peklo“ zažíva, tak narazíme na problém. Grafy, diagramy a údaje sú zavádzajúce, mätúce a do seba vôbec nezapadajú. (Na grafy sa pozrieme bližšie, ďalej) Jediné „presné“ číslo sa dozvedáme v Závere na strane 26, v prvom odseku, kde sa dočítame, že „V prípade chovu kapra hovoríme o státisícoch kaproch každoročne zabíjaných na Slovensku len počas vianočných sviatkov.“

Ak zoberieme do úvahy produkciu kapra na Slovensku cca 600 ton, z ktorých je nutné odrátať asi 500 ton, ktoré skončia v rybárskych revíroch a približný dovoz kapra zo zahraničia v predvianočnom období je cca 400 ton, tak podľa klasifikovaného odhadu skončí na tanieroch Slovákov približne 500 ton kapra počas Vianoc. Ak zoberieme do úvahy, že priemerná kusová hmotnosť živého konzumného kapra je 2,5-2,8 kg, tak sa jedná o cca 190 000 kusov kaprov skonzumovaných na Slovensku počas Vianoc. Podľa prieskumu agentúry Focus, ako uvádza Humánny pokrok v grafe na strane 22, si domov živého kapra odnáša 19,9 % kupujúcich. Takže z týchto 190 000 kusov kapra podľa prieskumu ich 19,9% absolvuje „Kaprie peklo“ čo je 37 810 kusov. Takže sa nejedná o státisíce kusov! Ak si to opäť vynásobíme priemernou kusovou hmotnosťou 2,65 kg dostaneme celkovú hmotnosť 100 ton.

100 ton kapra je z celkovej ročnej spotreby rýb na svete 0,000 09 % .

Výpočet slúži pre predstavu, akého množstva rýb sa týkajú tieto **najvypuklejšie problémy, ktoré sú spojené s predajom od samotného výlovu až po usmrtenie kapra doma**, ako sa uvádza na strane 15 v poslednom odseku tohto elaborátu... Stranu 7 nie je potrebné viac komentovať ...

Strana 8, Trh s kaprom v EÚ

10 TOP druhov rýb chovaných v akvakultúrach EÚ podľa objemu živej hmotnosti sú:

1. Slávka stredomorská
2. Losos dúhový
3. Pstruh dúhový
4. Slávka jedlá
5. Ustrica tichomorská
6. Pražma kráľovská
7. Morský vlk
8. Kapor obyčajný
9. Mušľa japonská
10. Tuniak modroplutvý

Z týchto TOP 10 druhov rýb sú 4 druhy (Slávka stredomorská, Slávka jedlá, Ustrica tichomorská a Mušľa japonská) mäkkýše - lastúrniky. Dôkaz totálnej neodbornosti a absencia základných vedomostí zo zoológie.

Strana 8, prvý odsek, posledná veta.

„Avšak v porovnaní podielov na produkcii v chove kapra je spomedzi všetkých krajín EÚ na prvom mieste Poľsko.“

Nie je to pravda, a sami autori to popierajú grafom na strane 10, kde je uvedená produkcia kapra: Poľsko 16 678 t a Česko 18 429 t.

Strana 8, druhý odsek.

„V EÚ má celkovo chov kapra mimoriadny význam. V roku 2018 až 96 % z celkovej produkcie tvorili práve kaprovité ryby, kde z tých najznámejších patrí napríklad aj karas či mrena.“

Nie je to pravda, autori pozabudli na lososovité ryby (pstruh dúhový, losos, sivoň...) a produkcia mreny a karasa je zanedbateľná, lebo sa neprodukuje na konzumné účely ale na vysádzanie do rybárskych revírov. Je ešte nutné rozlišovať karasa zlatistého, čo je náš pôvodný európsky druh na ústupe, od karasa striebristého, označeného za invazívny druh, pôvodom z Ázie.

„Ako sme aj uviedli vyššie, kapor obyčajný je v poradí 8. najrozšírenejším druhom ryby chovanej v EÚ a v roku 2017 tvoril 5,27 % produkcie všetkých akvakultúr únie.“

V prvej vete je uvedené 96% v roku 2018 a v druhej vete toho istého odseku, rok predtým 2017 5,27%. Nulová výpovedná hodnota a to isté platí aj o poslednom odseku na

8. strane.

Čo sa týka ekologického chovu kaprov v EÚ, chov kapra tvorí 4 % z celkovej produkcie kapra a od roku 2015 do roku 2020 sa znížil až o 49 %. Zvlášť zaujímavá je časť vety, chov kapra tvorí 4% z celkovej produkcie kapra.

Strana 9 dolný graf . Tu sa udáva ,že produkcia sladkovodných akvakultúr v EÚ je 73 902 t. Ak od tejto produkcie odrátame celkovú produkciu kapra v EÚ(graf str.10) 65 716 t dostaneme číslo 8 186 t. Blud! Napríklad, produkciu pstruha dúhového: Dánsko 38 000 t, Francúzsko 34 000 t , Taliansko 38 000 t, Poľsko 17 500 t. Len tieto štyri čísla je spolu 127 500 t ! Celková produkcia pstruha dúhové EÚ je 187 249 ton v roku 2019. Udáva to dokument na ktorý, sa autori odvolávajú dole pod čiarou, ako odkaz č.36.

Strana 10 a 11 Import a export

Tieto dva odseky sú balast ,v ponímaní autorov, by mali zvyšovať rozsah a tým pádom relevantnosť a výpovednú hodnotu celej „správy“. Je to však na úkor obsahovej a odbornej vecnosti.

Strana 11, Trh s kaprom vo V4.

Prvý odsek, prvá veta „*Trh vo Východnej skupine či tzv. V4 sa formoval od roku 1993, a týka sa teda 4 krajín - Poľska, Maďarska, Česka a Slovenska.*“ Je to prirodzené, keďže dovtedy V4 neexistovala. Druhý odsek predposledná veta: „*Čo sa týka objemu produkcie v roku 2017, bol o 4 % menší, čo predstavuje skoro 49 000 ton.*“ Ak 4% percentá predstavujú skoro 49 000ton, tak 1% je(49 000 t : 4%) =12 250 t. $12\,250\text{ t} (1\%) \times 100\% = 1\,225\,000\text{ t}$!!! Hrubá nezrovnalosť s údajom z grafu na strane 10. (percentá- učivo, matematika základná škola) V dokumente, na ktorý sa odvolávajú autori „správy“ s poradovým číslom 41 pod čiarou sa ich údaje nedajú s pochopiteľných dôvodov dohľadať.

Strana 11, Trh s kaprom vo V4.

Štvrtý odsek – „*V Maďarsku prevažuje chov kapra v rybníkoch s priemernou veľkosťou jedného rybníka 25 000 ha.*“ Je to ďalší dôkaz vrcholného diletantizmu autorského kolektívu, keď do „správy“ uviedli tento údaj. Pre ozrejmenie a ilustráciu neznačných problematiky, je potrebné uviesť, že v Českej republike je 52 000 ha rybníkov s počtom 24 000 ks(v priemere 2,16 ha/ks). Oravská priehrada má plochu 3 520 ha, Zemplínska šírava 3 300 ha, Liptovská Mara 2 200 ha.

Strana 12, Trh s kaprom na Slovensku.

Druhý odsek prvá veta- „*Ako aj vyplýva z predchádzajúcej kapitoly, v rámci krajín V4 je Slovensko najmenším trhom.*“ Je to logické, vzhľadom na to, že Slovensko má z V4 najmenej obyvateľov. Ostatné informácie na tejto strane sú nesúrodé, zmätočné. Dozvedáme sa, že sa autorom podarilo zachytiť dáta za rok 1996 až 2020 napriek tomu, že v predchádzajúcom odseku nás informujú, že **dáta o hmotnostiach, či počtoch predaných**

rýb na Slovensku údajne neexistujú vôbec. V treťom odseku sú spomenuté Nariadenia vlády č.322/2003 a č.432/2012 Z.z. „ktoré sa rýb netýkajú!?! Pre dokonalé zmätenie čitateľa, je uvedené nasledovné konštatovanie: „*S oboma týmito problémami je úzko spätý aj fakt, že mnohé stavby či pozemky rybníkov sú majetkovo nevysporiadané.*“ Irelevantné !!!

Posledný odsek na strane 12 je pravdepodobne komentár ku grafu na strane 13.

Posledná veta tohto odseku: „*Aj napriek tejto produkcii je však údajná spotreba rýb na Slovensku podľa MPRV nízka.*“ Píše sa tu, aj napriek tejto produkcii o nízkej spotrebe rýb na Slovensku. Tu treba uviesť veci na pravú mieru. Spotreba rýb na Slovensku je na osobu a rok približne 6 kg. Z tohto množstva pripadá 5 kg na ryby morské a 1 kg na ryby sladkovodné. Tu sú zahrnuté všetky druhy sladkovodných rýb vyprodukovaných na Slovensku, dovezených na Slovensko, a úlovky športových rybárov. Ak si zoberieme v úvahu, už uvedený údaj o produkcii kapra 600 t, z čoho 500 t skončí v revíroch športových rybárov, tak na spotrebe rýb sa podieľa domáca produkcia kapra cca 100t. 100t kapra keď vydělíme počtom obyvateľov SR cca 5 500 000 = 0,018 kg. Opäť konštatovanie na základe absencie pochopenia základných súvislostí.

Strana 13, Import a export Slovenska

Celý odsek plní úlohu balastu, naplnenia „správy“ ÚDAJMI - DÁTAMI. Úsmevne pôsobia na čitateľa informácie o jazierkovo chovaných kaproch koi, alebo údaje bez hmotnostných a množstevných jednotiek.

Graf na strane 14 je nepravdivý. Nemá žiadnu výpovednú hodnotu, v spojení s doterajšími tvrdeniami. To isté platí aj o grafe na strane 15. Už samotný názov mátie čitateľa a nie je z neho zrejmé, o aké ryby sa jedná. (kaprovité - živé aj mŕtve?) Veľmi zvláštny je údaj krivky dovoz - rok 2017, 3 200 t !!!

Strana 15, Problémy spojené s predajom živých kaprov

Prvý odsek, prvá veta. „*I napriek všetkým už dnes dostupným vedeckým poznatkom nemajú ryby vrátane kaprov dostatok potrebnej ochrany.*“ Odkaz č. 47 sa týka Nariadenia Rady (ES) č. 1099/2009, o ochrane zvierat počas usmrcovania ,kde sa uvádza, ako sme už uviedli na strane 3 tohto stanoviska, že ryby sa od suchozemských zvierat podstatne fyziologicky líšia a nie sú zahrnuté do tohto nariadenia z dôvodu potreby ďalšieho vedeckého stanoviska. Odkazy č. 48 a 49 sú Nariadenie vlády č. 322/2003 Z. z., o ochrane zvierat chovaných na farmárske účely a Nariadenie vlády č. 377/2012 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat používaných na vedecké účely alebo vzdelávacie účely. V oboch nariadeniach sú zahrnuté aj ryby, čo Humánnemu pokroku uniklo, aby opäť ďalšie svoje tvrdenia stavali na účelových nepravdách.

Druhá veta tohto odseku, „*Túto ochranu mala zabezpečiť vhodná legislatíva*“ je tým pádom opäť lož. Tretia veta tohto odseku. „*Najmä pri aktuálne narastajúcej podpore akvakultúr⁵⁰, kedy môžu množstvá predávaných kaprov pribúdať.*“ Autori odkazom č. 50 sa odvolávajú na dokument Rady Európskej únie z názvom Z farmy na stôl. Hlavným cieľom

stratégie EÚ Z farmy na stôl je zabezpečenie zdravších a udržateľnejších potravín v Európe. Európska komisia zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa tomuto odvetviu prisúdila vysoká priorita. Rada vyjadrila podporu rozvoju nových sladkovodných a morských metód akvakultúry s malým vplyvom na životné prostredie a zdôraznila, že je potrebné zabezpečiť poskytovanie výživných, zdravých a bezpečných potravín a znížiť vysokú závislosť EÚ od dovozu produktov rybolovu a akvakultúry, čím sa prispeje k potravinovej bezpečnosti. Celé ľudstvo vzhliada k akvakultúre ako k jednému z hlavných zdrojov kvalitnej bielkoviny potrebnej k výžive ľudstva na tejto planéte. Ryby sú pre to predurčené, hlavne pre ich vysokú plodnosť v porovnaní s ostatnými suchozemskými hospodárskymi zvieratami. Druhým významným faktorom je bezkonkurenčne najnižšia uhlíková stopa pri vyprodukovaní 1 kg rýb. Kampaň akou je aj Kaprie peklo, túto stratégiu udržateľnej potravinovej sebestačnosti a bezpečnosti hrubo podkopáva a popiera.

Štvrtá veta. „*Je preto potrebné zaviesť pravidlá ich vhodného chovu, manipulácie, ale aj usmrcovania.*“ Toto konštatovanie sa nezhoduje s ďalšími odsekmi tejto kapitoly, kde sa na strane 16 odvolávajú 3x a na strane 17 2x na dokument, ktorý je na to určený. Odkaz č. 52, 53, 54, 55 a 57.

Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from the European Commission on animal welfare aspects of husbandry systems for farmed fish: carp. 2008. The EFSA Journal

Preklad:

Vedecké stanovisko skupiny pre zdravie a dobré životné podmienky zvierat na žiadosť Európskej komisie o aspektoch dobrých životných podmienok zvierat v systémoch chovu chovaných rýb: kapor. 2008. Vestník EFSA

Posledná veta tohto odseku. „*Zhrnuli sme preto najvypuklejšie problémy, ktoré sú spojené s predajom od samotného výlovu až po usmrtenie predajcom či po usmrtenie kapra doma.*“ Skôr, ako si tieto najvypuklejšie problémy okomentujeme, je nutné uviesť, že predaj živých rýb je na Slovensku veľmi dobre rozpracovaný v každoročnom Usmernení Štátnej veterinárnej a potravinovej správy, na základe zákona č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti a zákona č.152/1995 Z.z. o potravinách. Dodržiavanie je pravidelne kontrolované úradnými veterinárnymi lekármi. Individuálne zlyhania sú riešené s konkrétnymi predajcami priamo na mieste predaja rýb. (Aj pri kontrole dodržiavania pravidiel cestnej premávky sú odhaľované pravidelne individuálne porušenia a napriek tomu, nikto neusiluje o zrušenie automobilovej dopravy).

Úvod z Usmernenia Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR týkajúci sa predaja živých rýb.

Ambulantný predaj rýb v roku 2023 na území Slovenskej republiky

Usmernenie

č. 6982/2023-220 (S); 9316/2023(Z)

Štátna veterinárna a potravinová správa SR stanovuje nasledovné podmienky ambulantného predaja rýb:

„Chov rýb je súčasťou poľnohospodárskej prvovýroby a vyžaduje si náročnú celoročnú starostlivosť o rybochovné zariadenia a ryby v nich chované. Kapor je na Slovenskej republike tradičnou vianočnou potravinou. Prevažná časť celoročnej produkcie kaprov sa spotrebuje počas krátkeho časového obdobia pred vianočnými sviatkami. V rámci Plánu veterinárnej prevencie a ochrany štátneho územia Slovenskej republiky schváleného Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky sa celoročne vykonáva v chovoch rýb prevencia a kontrola chorôb rýb.“

Ambulantný predaj živých rýb je podľa zákona 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, nariadenia EP nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín v platnom znení, ako aj zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov **povolený za dodržania legislatívnych požiadaviek**. Počas obdobia ambulantného predaja rýb je dodržiavanie veterinárnych požiadaviek pravidelne kontrolované úradnými veterinárnymi lekármi. (príloha č.3)

Strana 16, Vyhľadovanie

„Prvým problémom je vyhľadovanie. Kapry síce znižujú príjem potravy počas zimy aj vo svojom prirodzenom prostredí, ale v tom prípade prechádzajú do latentného zimného spánku na bahňatých dnách jazier. Hladovka, ktorú kapry podstupujú, má za následok nielen úbytok na váhe, ale i úbytok mäsa. Kapor je tak oproti svojej prirodzenej váhe podvyživený.“

Tu autori zmiešali dohromady zimovanie kaprov určených na ďalší chov, s kaprami určenými na predvianočný predaj. Pre úspešné prezimovanie je podmienkou, aby telo kapra pred zazimovaním obsahovalo minimálne 4% tuku. To je dostatočná potreba energie na prežitie zimného obdobia, bez toho aby bol kapor podvyživený, alebo aby došlo k úbytku svaloviny. *„Pri nakupovaní živého kapra nakoniec kupujúci platia za menej mäsa v horšej kvalite.“* Táto veta sa nedá okomentovať, tak isto ako aj nasledujúce tvrdenie. *„Ďalším dôvodom vyhľadovania je zníženie hmotnosti, ktorá je vhodná na prenos domov. Prenos v priemere 2-5 kg ryby si totiž vie zabezpečiť skoro každý človek, bez ohľadu na vek, pred maloobchodnej predajne či trhoviska priamo domov. 14 alebo 20 kg kapry by neboli tak zaujímavé pre zákazníkov a zákazníčky, a prenos by nebol taký pohodlný a jednoduchý.“* Je to biologický a aj ekonomický nezmysel. Priznal to aj riaditeľ o.z. Humánný pokrok Martin Smrek na osobnom stretnutí so zástupcami Združenia chovateľov rýb na Slovensku, ktoré sa konalo 28.11.2024 v Ivanke pri Dunaji. Dokonca to sám označil za „hlúposť“ a snažil sa tento diletantizmus ospravedlniť poznámkou „že zrejme nedal na dievčence pozor, keď koncipovali túto „správu“.

Strana 16, Siete a podberáky

„Druhým problémom sú siete a podberáky. Siete sa používajú pri výlove a podberáky pri manipulácii s jedným alebo jednotkami jedincov napríklad počas predaja živých kaprov. Používanie podberákov spôsobuje kaprom nielen stres, ale poškodzuje to ich oranžový sliz na koži a môže dôjsť aj k poraneniám.“ Je to štandardný spôsob manipulácie s rybami. V dokumente, na ktorý sa odvolávajú sa konštatuje to isté, s upozornením, že siete by sa nemali prehusťovať rybami a naberat' primerané množstvá rýb, aby sa ryby nepoškodzovali.

Strana 16, Kade

„Tretím problémom je samotná kaďa alebo podobná nádoba. V takomto prípade často dochádza k vyčerpaniu kyslíka a kapry v nich tak môžu aj zahynúť. Prúd vody je v týchto priestoroch často nedostatočný, čo spôsobí kyslosť vody a pôsobí tak nebezpečne na ryby. Posledným neprirodzeným a negatívnym faktorom je nedostatočná hĺbka týchto nádob⁵³, nakoľko kapry prirodzene žijú na dne vôd.“ Ten istý dokument, opäť nepochopená podstata. Odporúčania sa týkajú sádkovania rýb po výlove a vhodných parametroch ohľadom rozmerov sádky, prietoku vody a množstva rýb na jednotku objemu.

Strana 16, Prevoz

„Kapry sú vďaka svojmu mechúrik a sluchovým orgánom obzvlášť citlivé na nadmerný hluk a vibrácie⁵⁴ Plavací mechúr a sluchové ústrojenstvo kaprov vykazuje citlivosť na nadmerný hluk a vibrácie. Avšak údaje o úrovni a miere citlivosti nie sú k dispozícii. Zbytočné prevážanie týchto živých tvorov je ďalším problémom a dôležitým faktorom zvýšeného stresu.“ Nie je na Slovensku rybár, ktorý by si z dlhej chvíle naložil na auto pár metrákov rýb a zbytočne by ich vozil po krajine, aby im spôsobil problémy a stres.

„Prevoz kaprov nielen z ich prirodzeného prostredia do kadi, ale i domov v sieťovanej taške je pre kaprov veľmi stresujúci, a môže im spôsobiť zranenia až smrť udusením či vyčerpaním.“ „Transportný stres je jedným z najzávažnejších typov stresu u rýb, cicavcov, ale i vtákov, nakoľko sa v danej situácii nachádzajú v priestore s obrovským množstvom negatívnych stimulov - veľký hluk, nevhodná teplota, otrasy či nedostatočný priestor na pohyb.“

Transport u kapra je precízne zvládnutý už mnoho rokov a stále sa zdokonaľuje. Humánny pokrok pri zhrňovaní najvypuklejších problémov označuje transport kapra vo viacerých štádiách za vysoko rizikovú záležitosť, ktorú kapor len vo výnimočných prípadoch prežije. Pritom kapor počas odchovu od vyliahnutia až po dosiahnutie svojej predajnej veľkosti absolvuje transport minimálne 5 - 6 až 7 krát. Počet prevozov závisí podľa zvoleného postupu jeho odchovu. Je viacero možností a variant chovu kapra, závislých na technických a priestorových možnostiach chovateľa. Tvrdenia Humánneho pokroku v mediálnych diskusiách, že „transportný stres“ sa dá na základe „vedeckých odporúčaní“ eliminovať vybudovaním spracovní rýb pri každom akvakultúrnom zariadení je holý nezmysel. (Humánny pokrok by z rybníkárskej oblasti Južné Čechy, ktorú obdivuje celý svet, spravil krajinu nie tisícich rybníkov, ale tisícich rybníkov a tisícich spracovní rýb). Treba ešte pripomenúť, že značný podiel vyprodukovaného kapra nie je určený na priamu ľudskú spotrebu, ale na vysadzovanie do voľných vôd a rybárskych revírov a to tak isto bez transportu nie je možné zabezpečiť.

Stres ktorý spôsobujú kaprom rybožravé predátory (vydra, volavka, kormorán...) je omnoho vážnejším problémom v porovnaní so stresom z transportu. Sprevádza ho počas celého života v jeho prirodzenom prostredí. Ovplyvňuje to zásadným spôsobom jeho životné prejavy. Zdravotný stav, príjem potravy, zimovanie... Bola by zaujímavá konfrontácia zástupcov Humánneho pokroku so zástupcami ornitologických a iných ochranárskych združení, ktorí vyššie uvedenú skutočnosť bagatelizujú a mnohí ani nepripúšťajú. Priority týchto aktivistov sú postavené na ich automatických pravdách a nehodí sa to do ich ochranárskeho konceptu. (Obrazová príloha poškodených rýb č.5)

Strana 17, Predaj

„Po vyššie spomenutých faktoroch je veľká pravdepodobnosť, že kapor zahynie a predaja sa nedožije.“ Ak by to tak bolo, ako to opísali v predchádzajúcich statiach a kapor sa predaja s veľkou pravdepodobnosťou nedožije, tak ďalšie opisy „Kaprieho pekla“ sú neopodstatnené. Autori si opäť odporujú, a ďalšie opisy „utrpenia“ kapra už zaváňajú hororovými prvkami alebo sci-fi námetom o nesmrteľnosti. *„Ak sa ale dostane pred predajne, vyhladovaný, natlačený a vystresovaný prevozom, čaká ho ďalšia manipulácia. Predajcovia a predavačky prenosnými sieťami manipulujú s rybami, narážajú do nich pri naberaní, keďže sú stále natlačené hlava na hlave, a ich životný priestor sa nijako nezväčšil. Zároveň pri opakovanej manipulácii dochádza k zmenám teploty prostredia, v ktorom sa kapry nachádzajú, čo im spôsobuje teplotný šok a ďalší stres⁵⁵. Ak má kapor „šťastie“, zažije minimum manipulácie na mieste. Vynahradí si ju ale manipuláciou rukou predajcu alebo predavačky, keď sa ho snaží vložiť do plastovej tašky napriek jeho zvýšenému slizu zo stresu, čo manipulácie ešte viac komplikuje. V takomto stave je kapor predaný zákazníkovi alebo zákazníčke, ktorá si ho následne odnáša domov.“* Manipulácia mechanizačnými prostriedkami počas výlovu podľa Humánneho pokroku nevyhovuje. Sieťami a podberákmi - nevyhovuje. Rukami – nevyhovuje. Tak ako a s čím, manipulovať s rybami? Na túto a ani na mnohé ďalšie otázky nie je odpoveď a nemá ju ani Humánný pokrok.

„V súčasnosti predaj poskytuje možnosť usmrtenia kapra na mieste kúpy. V našej legislatíve však neexistuje žiadna právna požiadavka, aby predajcovia a predajkyne boli odborne spôsobilí na usmrcovanie živých rýb. Ak by aj boli, tento krok kapra ušetrí len od niekoľkých problémov ako preprava v plastovej taške, pobyt v chlórovej vani a neodborné usmrcenie v domácom prostredí, nehovoriac o hluku, ktorý tvoria okoloidúci ľudia a vianočné koledy na parkoviskách predajní. Neodstraňuje to však ostatné problémy s predajom živých kaprov, o ktorých píšeme vyššie - t.j. vyhladovanie, výlov, bolestivý a náročný transport a zraňujúca manipulácia.“ Opäť dookola emotívne a prehnane popisované „problémy“, ktoré v očiach čitateľa môžu vyvolať dojem, že autori si zrejme neuvedomujú perfidnosť svojich doterajších tvrdení a podceňujú čitateľov intelekt. Ako sme už skôr spomenuli predaj sa prevádza podľa platných pravidiel ŠVaPS.

Strana 17, Kyslík

„Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) uvádza, že kapor je všeobecne schopný prežiť vo vodách s nízkymi hladinami kyslíka. V porovnaní s lososom, ktorý sa udusí po 15 minútach mimo vody, kapor sa dokáže pomaly dusiť aj niekoľko hodín.“ Autori porovnávajú fyziologicky rozdielne ryby a ich argumentácia o schopnosti kapra sa dusiť niekoľko hodín je pomýlená. Opäť zmätočné informácie, vytrhnuté s kontextu. **Táto skutočnosť je tak masovo zneužívaná pri jeho živom predaji.** Schopnosť kapra prežiť pri nižšom obsahu kyslíku vo

vode je naopak, využívaná a uľahčuje chov a manipuláciu s kaprom. „Avšak pokiaľ ide o dobré životné podmienky, nízky obsah kyslíka vo vode predstavuje jedno z najväčších nebezpečenstiev pre život kapra⁵⁷. A ak sa kapor dožije samotného predaja, stáva sa, že kapor pri prevoze do domácností zahynie od stresu, vyčerpanosti a v neposlednom rade v dôsledku nedostatku kyslíka v plastovej taške, kde pomaly trpí.“ Opakovane podľa autorov kapor prežil to čo v predchádzajúcich statiach prežiť nemal. Bolo by vhodné prehodnotiť mýtus o siedmich až deviatich životoch u mačky a tento mýtus spojiť s kaprom.

Strana 17, Vaňa

„Vane v našich domácnostiach majú rovnako nevyhovujúce podmienky, a stres, ktorý kapor vo vani prežíva, je len následkom samotného predaja kaprov. Pri prenose a prechovávaní vo vani kapry zažívajú teplotný šok. Teploty prostredia, v ktorom sa počas procesu nachádzajú, sa rapidne striedajú. Zároveň sú vystavené chlóranej vode, ktorá je pre nich absolútne nevhodná a neprirodzená. Kapry v chlóranej vode zažívajú doslova peklo, keď im chlór leptá oči a žiabre.“ (Tak ako, odborníci z Humánneho pokroku? Čím dýcha kapor? Pľúcami, alebo žiabrami? príloha č.6) „Vo vani taktiež vnímajú hluk a hlukom spôsobené vibrácie“ (prirodzené prostredie rýb nie je zvukotesné a stretávajú sa v ňom z množstvom neprirodzených a nepravidelných zvukov), „či neprijemné striedanie svetla a tmy⁵⁹ pri zapalovaní a vypínaní svetla. Videnie si kapor však dokáže prispôbiť pri takto náhlych zmenách až po niekoľkých minútach.“ Celý odsek o vani je opäť preemotívovaný. Kapor je v tej istej vode, v ktorej kúpeme novorodencov, ktorú pijeme my a spoločenské zvieratá, lejeme ju do akvárií ,bazénov, na izbové rastliny...Obsah chlóru je vo vodovodnej vode prísne stanovený a dodržiavanie normy je kontrolované. Pokus o ktorý sa Humánný pokrok opiera je opäť vytrhnutý s kontextu. Pokus sledoval stresové reakcie rýb na akútnu a subletálnu toxicitu chlóru a jeho vplyvu na zdravie a rast exponovaných rýb. Nik si nedáva kapra do vane za účelom aby tam rástol , ale je to len jeho dočasné prechovanie od nákupu po spracovanie.

Strana 18 Usmrtenie

„Usmrtenie kapra je posledným problémovým krokom, ktorým kapry prechádzajú v dôsledku predaja živých kaprov. Pred usmrtením je potrebné zviera omráčiť, aby zabíjanie neprebiehlo počas plného vedomia. U rýb je to obzvlášť veľmi dôležité, nakoľko po prerezaní žiabier vykrvávajú až priebehom niekoľkých minút, počas ktorých preukázateľne zažívajú obrovské utrpenie. Zákazníci a zákazničky pri kúpe kapra nijako nepreukazujú, či majú odborné znalosti rýchleho a efektívneho omráčenia, uistenia sa o strate vedomia a v neposlednom rade samotného usmrtenia rýb. Navyše celú situáciu ešte zhoršuje zvýšená tvorba slizu v dôsledku stresu a strachu z nebezpečenstva, čo významne sťažuje manipuláciu s nimi. Tieto kapry tak končia svoj život neodbornou manipuláciou a usmrtením, ktoré im spôsobuje ďalšie zbytočné utrpenie.“ Napriek zlej štylizácii sa dá vydedukovať o čo išlo autorom v tomto odseku. Tu je na mieste otázka. V koľkých domácnostiach bol Humánný pokrok prítomný pri spracovaní kapra? Nedá sa uveriť tomu, že ľudia, ktorí toto každoročne podstupujú si opakovane donesú domov mŕtvu – udusenú rybu v igelitovej taške, potom si ju opakovane nechajú uhynúť a leptať vo vani a následne budú improvizovať pri jej usmrcovaní a spracovaní pred kuchynskou úpravou. Ďalej musíme konštatovať ,že ak je toto jediné „násilie“, ktoré sa deje za dverami našich obydli, tak sme sa ako ľudia dostali na vrchol vzájomného porozumenia, tolerance a spolunažívania. (Keby to tak bolo!!!)

„Podľa Strategického plánu rozvoja akvakultúry Slovenskej republiky do roku 2030

sa však naskytá možnosť využiť prebytočné spracovateľské kapacity a ryby prestať predávať živé⁶². Podľa údajov ŠVPS z októbra 2022 má slovenský trh 29 spracovateľských prevádzok⁶³, a kapry sú stále predávané najmä živé (graf strana 22, 19,9 % to je najmä?), na rozdiel od iných druhov zvierat ponúkaných na pultoch našich obchodov.“ Údaj o počte spracovateľských prevádzok je zavádzajúci. Jedná sa väčšinou o spracovanie suroviny z morských rýb na rôzne šaláty a iné výrobky z morských rýb.

Strana 18, Vianočný Kapor

Táto kapitola opäť plní úlohu, zabezpečiť „správe“ určitý rozsah a tým podľa úsudku autorov aj vážnosť. Sú tu neprehľadne zmiešané kresťanské tradície s komunistickou propagandou na základe zdeformovaných a skreslených informácií, opäť povytáraných z kontextu jednotlivých prác a štúdií rôznych autorov. Hneď prvé dva odseky pôsobia zmätočne a čitateľ nevie, kto vlastne by sa hodil autorom, ako zakladatelia tradície konzumácie rýb na Vianoce. Komunisti? Cirkev? Alebo mnísi so straníckou legitimáciou?

Druhý a tretí odsek strana 18 a 19 Ťažko si na základe týchto viet, ktoré si protirečia, spraviť úsudok, či cirkev odporúča rybu ako pôstne jedlo alebo nie. Je to dôsledok nesprávneho výberu viet a ich zlá kombinácia z článku Martina Vincurského - Ako sa ľudia postili v stredoveku. V tomto článku je to zrozumiteľne popísané, len je nutné si ho prečítať ako celok. (odkaz č. 64, 65, 66)

Je tu spomenutý historik Martin Vincurský . Čo o sebe píše?

Som historik špecializujúci sa predovšetkým na históriu a vývoj náboženských predstáv v kontexte raného a stredovekého kresťanstva. V posledných rokoch som veľa času a úsilia venoval výskumu pôvodu a vývoja myšlienky klerikálneho celibátu a sexuálneho zrieknutia sa vôbec. Okrem mojej diplomovej práce som na túto tému publikoval niekoľko článkov (v slovenčine). Hneď po ukončení magisterského štúdia (2012-2018) som sa zamestnal ako historik v Trenčianskom múzeu. Táto práca mi umožňuje robiť viac výskumov týkajúcich sa miestnych dejín, ktoré sa zvyčajne snažím prepojiť s „väčšou“ históriou myšlienok. Popri zamestnaní pokračujem v doktorandskom štúdiu na Masarykovej univerzite (2018-2024). Môj výskum je zameraný na každodenný život a mentalitu neskoro stredovekých duchovných a laikov. Martin Vincurský, júl 2021 (Nie je, ako tvrdí Humánný pokrok historikom Masarykovej univerzity v Brne , ale tam študoval.)

To isté platí aj o článku, na ktorý sa odvoláva odkaz č. 67 a 68, autorom ktorého je Philip Kosolski.

Dnes je to však inak, mäso je často lacnejšie ako ryby a už sa nespája len so slávnosťami. Mnoho ľudí (najmä však tí, čo ryby obľubujú, a preto ich jedenie nepovažujú za úkon kajúcnosti) sa preto pýta na relevantnosť dodržiavania tohto pravidla. Pointou je prinášať obety, vďaka ktorým sa približujeme k Bohu, ktorý pre nás z lásky vykonal najväčšiu obeť, akú človek môže priniesť.

Pre porovnanie sme uviedli pôvodné znenie v článku a po úprave Humánnym pokrokom.

„Podľa slov teológa Philipa Kosloski je dnes všetko inak, a mnoho ľudí sa preto pýta na relevantnosť dodržiavania tohto pravidla⁶⁷ - teda na jedenie ryby v dňoch cirkevného pôstu. Podľa Kosloski zámerom cirkvi ale nie je nabádať veriacich, aby mali všetky piatky na stole drahé ryby či morské plody, ale “pointou je prinášať obety, vďaka ktorým sa približujeme k Bohu, ktorý pre nás z lásky vykonal najväčšiu obeť, akú človek môže priniesť.”

Štvrtý odsek, strana 19

Celý odsek pojednáva o organizácii Catholic Concern for Animals - Katolícka starostlivosť o zvieratá (CCA) . Ich Misia: Naším poslaním je podpora kresťanskej úcty a zodpovednosti za stvorenie zvierat so zvláštnym zreteľom na katolícke učenie a vieru. Verejná prospešnosť: Charita poskytuje verejný prospech vytváraním vzdelávacích materiálov a prednášaním o empatickom zaobchádzaní so zvieratami na základe učenia katolíckej cirkvi, ktoré poskytuje morálny prospech ľudskému spoločenstvu. Ak sa táto organizácia opiera o kresťanstvo ako také, je jej určite známe čo sa píše v svätom písme : Genezis 1:27-28 SSV *A stvoril Boh človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril, muža a ženu ich stvoril. Boh ich požehnal a povedal im: „Plodte a množte sa a naplňte zem! Podmaňte si ju a panujte nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa hýbe na zemi!“ Sväté písmo – Katolícky preklad*

Nikde v Biblii nie je napísané, že musíme jesť všetko, čo Boh stvoril. Píše sa tam o tom, že Boh nám dal všetko. Je slobodná vôľa človeka, či bude mäsožravec, vegetarián alebo vegán.

Je dôležité žiť nielen v súlade s prírodou, ale aj v súlade s prirodzenosťou. Prirodzené je to, čo je v súlade s povahou daného bytia, jeho umiestnením v hierarchii stvorenia a s jeho cieľom (finalitou). V tom je kresťanstvo, ktoré oceňuje tak vieru, ako aj ľudský rozum, náboženstvom, ktoré opäť môže ukázať, ako a prečo treba riešiť aj ekologické problémy, a má aj potenciál znovu vrátiť radosť zo života. To znamená, rešpektovanie prírodných zákonov (aby sme nemuseli dostať „bio poučenia“ a „eko facky“ od prírody), ale aj rešpektovanie morálnych zákonov a najmä, naučiť sa žiť podľa princípu spoločného dobra. Častejšie pripomínanie tohto princípu, sa ukazuje ako naliehavá úloha Cirkvi.

„Vegán nevidí dôvod, aby sme s dnešnými znalosťami považovali ryby za tzv. poddruhy iných zvierat. Tvrdí, že na zaobchádzanie s rybami by sme sa mali pozerať rovnako, ako je tomu v prípade iných chovaných zvierat.” Opäť podsúvanie svojho názoru a zlá interpretácia zo strany Humánneho pokroku. Chovatelia rýb, ako to bolo už spomenuté zaobchádzajú ,manipulujú a chovajú sa k rybám podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia ,tak ako nám to káže naša rybárska- chovateľská česť. Nie je potrebné, aby nás na to upozorňovali organizácie, ktoré to vedú len ako svoju agendu a prostriedok na vykazovanie svojej činnosti a obhajobu vydokladovania minutých finančných prostriedkov získaných od svojich darcov.

„Čo vidí ale ako najproblematickejšie z pohľadu kresťanstva je práve usmrcovanie, na ktorom sa kresťania a kresťanky podieľajú.” Veľmi zvláštna veta. Azda máme hospodárske zvieratá určené na ľudskú konzumáciu jesť živé? Je to ďalšia z myšlienok , ktorú je problematické okomentovať a udržať si určitý nadhľad a nedotknúť sa intelektu pisateľov. Máme za to ,že ďalšie komentovanie odsekov, viet, slovných spojení, v kapitole 8 Vianočný kapor nemá zmysel a pozorný čitateľ si určite urobí na túto časť „správy“ svoj názor. Snáď

len poľutovania hodné konštatovanie , že Humánny pokrok v svojej zaslepenosti presadiť svoj názor za každú cenu(vid' Výkaz účtovnej uzávierky) prehliadajú tisíce ľudí na Slovensku s histamínovou intoleranciou, ktorým sa odporúča jesť čo najčerstvejšie mäso.

Strana 20, Záväzky spoločenskej zodpovednosti firiem

„Predaj živých kaprov je na nedodržiavanie minimálnych vhodných podmienok náchylný.“ Neokomentovateľná, štylisticky zle napísaná veta. „**Najpriamočiarejším krokom k tomu, aby sme sa podobným praktikám vyhli a nedochádzalo viac k nedodržiavaniu podmienok, je úplné ukončenie predaja živých kaprov.**“ Opäť by bol vhodný príklad o nevhodnosti zrušenia cestnej automobilovej dopravy na základe individuálnych zlyhaní, pri kontrole dodržiavania dopravných predpisov. Alebo zrušíme automobilovú dopravu na základe prípadov, keď v automobile na parkovisku v lete zomrie dieťa?

Strana 21, Škandál v E.Lecret - Bez komentára. Rozhodnutie súdu bolo správne, týranie zvierat treba trestať.

Strana 21, Záväzky spoločenskej zodpovednosti firiem

Dôvody prečo sa obchodne reťazce vzdávajú predaja živých rýb boli už vysvetlené . Áno, je kapor v našich slovenských reťazcoch mrazený i chladený dostupný už i dnes. V predvianočnom období nie je schopnosť spracovateľských kapacít na Slovensku pokryť zvýšený dopyt. Túto diery na trhu preto rieši v súčasnej dobe ambulantly predaj rýb. Alebo je vhodnejší a pre náš štát výhodnejší dovoz mrazeného kapra už so spomenutého Ruska, z Číny alebo z Argentíny?

Strana 22, Postoje verejnosti

„Všeobecný záujem o kúpu živého kapra nie je na Slovensku dobre zmapovaný a jediné aktuálne dáta, ktoré k téme máme, pochádzajú z prieskumu nezávislej agentúry Focus z novembra 2021. Prieskumu sa zúčastnilo 1005 respondentov.“

„Z prieskumu a iných dát vieme, že predaj živých kaprov využíva približne tretina respondentov a respondentiek (34,5 %) a teda väčšina ponuku predaja živej ryby nevyužíva a nekupuje kapra vôbec (44,4 %) alebo ho kupuje už spracovaného - chladeného alebo mrazeného (21,1 %).“ Opäť autori „správy“ skúšajú čitateľovu pozornosť , a nie je jasné, či okrem prieskumu nezávislej agentúry Focus, boli použité aj iné, neaktuálne dáta.

Množstvo údajov vzťahujúcich sa na Poľsko, nie je náhoda. V Poľsku bol v roku 2020 vypracovaný dokument organizáciou Otwarte klatki - Otvorené klietky-s názvom Stiahnutie živého kapra s predaja.(príloha č.8) Zrejme tu čerpá Humánny pokrok inšpiráciu pre svoje aktivity, kampane a tvorbu „správ“. Internetová stránka Humánneho pokroku sa tiež nápadne podobá stránke poľských kolegov.

Takisto aj účelovo vybrané otázky pre Prieskum využívania predaja živých kaprov v roku 2022,sa objavujú v prieskume RAPORTU 2020-Wycofywanie żywego karpia ze sprzedaży, ich poľských vzorov. Martin Smrek v televíznej relácii klamal, keď tvrdil, že v Poľsku je

predaj živých rýb zakázaný. Je povolený, tak isto ako u nás, za určitých veterinárnych nariadení a povolení. Pozrime sa však na výpovednú hodnotu prieskumu podľa jednotlivých grafov v nadväznosti na „dáta“ v tejto správe. Graf na strane 22. Tu je uvedená skupina respondentov v množstve 19,9 % z celkového počtu ktorí si kúpia domov kapra živého. Ak budeme opäť pracovať s tvrdením v závere „správy“ na strane 26 na konci prvého odseku „**V prípade chovu kapra hovoríme o státisícoch kaproch každoročne zabíjaných na Slovensku len počas vianočných sviatkov.**“, tak sa dopočítame ku zvláštnemu výsledku. Ak budeme mierny a zoberieme do úvahy len 100 000 ks kapra a budú predstavovať 19,9% tak zistíme že $100\,000 \text{ ks} : 19,9\% = 5\,025 \text{ ks}$ je 1%. $5\,025 \text{ ks} \times 100\% = 502\,500 \text{ ks}$ a po vynásobení priemernou kusovou hmotnosťou 2,65 kg dostaneme celkovú váhu 1 331 625 kg = 1 331 ton. Toto číslo nenájdeme nikde v predchádzajúcich grafoch a ani údajoch prebratých od Štatistického úradu Slovenskej republiky, ani Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky. (To sme ešte nezaráтали 14,6 % respondentov čo si kapra nechajú usmrtiť pri predaji ,čo predstavuje ďalších 976 ton!) Je zvláštne, že týmto 19,9 % respondentov nebola položená otázka, koľkí z nich si kapra domov donesú mŕtveho. Podporil by tým Humánný pokrok svoje tvrdenia zo strany 17 v odseku Kyslík, kde je uvedené, „**A ak sa kapor dožije samotného predaja, stáva sa, že kapor pri prevoze do domácností zahynie od stresu, vyčerpanosti a v neposlednom rade v dôsledku nedostatku kyslíka v plastovej taške, kde pomaly trpí.**“

Komentár na strane 23 prvý odsek vychádza z údajov z grafu na strane 22. Tu sčítali počet respondentov, ktorí si kupujú kapra živého a živého donesú domov 19,9% a 14,6% respondentov, ktorí si kupujú kapra usmrteného pri predaji. Sú to respondenti, ktorí podľa grafu zo strany 22 tohto prieskumu, domov bez kapra neprídu. Spolu je to 34,5% (toto je správne vypočítané). Teraz pozor! Týchto 34,5 % respondentov dostalo otázku, **Predstavte si, že si idete kúpiť ŽIVÉHO kapra na štedrovečernú večeru. V predajni, kde ste prišli, však živé kapre nemajú, ale majú tam chladeného alebo mrazeného kapra. Čo urobíte?** Je podivuhodné, že sa tu zrazu vyčlenila skupina 44,4% respondentov, ktorí nekupujú kapra vôbec, napriek tomu, že bola položená otázka respondentom, ktorí tvrdili, že kapra kupujú. Očakávalo by sa, že vzniknú na základe možnosti dvoch odpovedí, dve výsledné skupiny. Nestalo sa tak! Je teda záhadou, kto bolo tých 100% respondentov!?

Ešte snád' zamyslenie nad odsekom pod grafom na strane 23, ktorý zrejme má súvislosť a patrí ku grafom na strane 24. Kupovanie živého kapra podľa regiónov

Žiaden z dopytovaných faktorov ako príjem domácnosti, vek a vzdelanie neukázal podstatné rozdiely v kupovaní živého kapra, okrem rozdielov v regiónoch. Prieskum ukázal, že tradícia kupovania živej ryby na štedrovečerný stôl je silnejšia na západnom Slovensku.

Na základe niekoľkých variant vzniku tejto tradície, ako sme sa mohli v „správe“ dozvedieť, by bolo zaujímavé vysvetlenie tohto regionálneho prieskumu Humánnym pokrokom. Čo spôsobilo, že tradícia kupovania živej ryby je na západnom Slovensku silnejšia. Riadi sa tam miestne obyvateľstvo viac kresťanskými zásadami? Alebo je tam viac sympatizantov s minulým režimom?

Veta pod grafmi na strane 24. **S tým, že by kapry mali mať pri predaji dobré životné**

podmienky, súhlasí väčšina opýtaných, ale s úplným zákazom predaja väčšina nesúhlasila. Je to jedna z mála viet s ktorou súhlasíme, až vzbudzuje podozrenie či sa do „správy“ nedostala omylom. Zrejme bola väčšina respondentov príčetných, pred ktorými nie je potrebné obhajovať normálnosť. Pravdepodobne patrí ku grafom na strane 25, ktoré znázorňujú výsledky dvoch veľmi zvláštnych, zmätočných „otázok“? Najzarážajúcejší je údaj v spodnom grafe, kde je 8,8% + 23 % z respondentov buď s vážnou mentálnou poruchou, alebo je to dôsledok nevhodne zoštylizovanej, zmätočnej „otázky“.

Strana 26, Záver

V závere tejto správy sú vyextrahované s pohľadu autorov najzásadnejšie tvrdenia a vedecké poznatky a odporúčania na riešenie celej „problematiky“ z predchádzajúcich strán. Sú zhrnuté do niekoľkých odsekov. Je evidentné, že celý autorský tím bol už značne vyčerpaný. Podpisalo sa to hlavne na štylistike a logike viet. Komentovať záver je už nepotrebné a pozorný čitateľ predchádzajúcich strán (komentáru dokumentu RYBA NA SUCHU) to ani neočakáva. Autori sa spoliehajú na neslávne známy výrok o stokrát opakovanej lži, a duplicitne použili už uvedené vety s predchádzajúcich strán. V snahe posilniť dramatickosť, tlak na emócie čitateľov a vzbudiť súcit. Toto sa im nepochybne aj darí, u svojich sympatizantov, ktorým je jednoduchšie a pohodlnejšie prebrať podsúvaný názor, ako si vytvoriť svoj vlastný. Ak Humánný pokrok verejne odmieta všetky živočíšne produkty vo výžive ľudstva, tak je celá kampaň Kaprie peklo zmätočná a falošná. Nezhoduje sa z ich základnými presadzovanými hodnotami – každá živá bytosť má právo rozhodovať o svojom živote a prežiť ho plnohodnotne .

Žeby vegánska Sójová Salámová metóda?

Rybársky stav sa dôrazne ohrádza voči aktivitám občianskeho združenia Humánný pokrok. Humánný pokrok hrubo napáda a dehonestuje našu prácu. V očiach občanov znevažuje našu činnosť, spôsob vytvárania hodnôt a produkciu kvalitného zdroja bielkovín pre výživu obyvateľstva a komplikuje nám ju uvádzať na trh. Chov rýb nie je ľahká práca a dopracovať sa ku konkrétnym výsledkom nie je jednoduché. Vyžaduje si to nasadenie 7 dní v týždni a 24 hodín denne. Rybári neprodujú len ryby ako potravinu, ale naše rybochovné zariadenia plnia aj mimoprodukčné funkcie prospešné pre celú krajinu. (tvorba krajiny, zadržiavanie vody v území, podpora biodiverzity...) Táto práca je náročná na odbornosť, mentálnu aj fyzickú vyspelosť a vyzretosť. Preto nás hrubo uráža, ak ľudia, ktorí nemajú základné znalosti o našej práci a sami nevytvárajú hodnoty, usilujú o jej zneváženie na základe lží a poloprávd. Je evidentné, že títo aktivisti nevedia čo sú, a ako sa vytvárajú skutočné hodnoty. Nemajú úctu a pochopenie pre skutočne pracujúcich. Nepravíme si, aby sa za prispenia takýchto aktivistov naša krajina vyskytla v situácií, kedy by to pochopil už každý, že **peniaze sa nedajú jesť, piť a ani dýchať ...**

Združenie chovateľov rýb na Slovensku.

Meno priezvisko

Podpis

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

**Stanovisko
Združenia chovateľov rýb na Slovensku
ku kampani**

**KAPRIE PEKLO,
vedenú občianskym združením
HUMÁNNY POKROK.**